

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*

Харків – 2019

ВІЙСЬКОВИЙ КОНФЛІКТ В АФГАНІСТАНІ (1979–1989 рр.) ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ПЕРІОДУ «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ»

Колодяжний Олександр Миколайович, студент 5 курсу
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: к.і.н., доц. Л.М. Ямпольська

Сучасна зовнішня політика США, як і в роки їх протистояння з СРСР, включає в себе приховану стратегію, а також проведення таємних операцій з метою досягнення своїх цілей на світовій арені. Історія афганського вектору зовнішньої політики США є яскравим прикладом таємної дипломатії, яка дозволяла завдати значних зовнішніх і внутрішніх збитків інтересам свого головного супротивника періоду «холодної війни» – СРСР. Головним засобом США у вирішенні зовнішньополітичних завдань в Афганістані були секретні операції розвідки США та їх союзників.

Зазначене питання отримало ґрунтовний аналіз у сучасній історіографії. Так, С.І. Баженов у своєму дослідженні «Анотація книги мемуарів Тома Керью «Джихад» – спогадів про боротьбу британських і американських розвідслужб у Афганістані в 1980-ті роки проти СРСР» [2] на підставі широкої джерельної бази аналізує діяльність американських і британських розвідувальних груп під час військового конфлікту в Афганістані. В.М. Топорков у статті «До витоків афганської політики США в роки радянської військової присутності в Афганістані» дає чітке визначення зовнішнього конфлікту двох наддержав періоду «холодної війни» – СРСР та США – крізь призму військового конфлікту в Афганістані [4]. О.А. Ляховський та В.М. Забродін у монографії «Таємниці Афганської війни» [5] на основі тривалий час засекречених документів і матеріалів, пов'язаних із введенням радянських військ до ДРА, аналізують таємні відносини між урядами США та терористичними організаціями в Афганістані, хід бойових дій протягом всієї війни, роль розвідок США та СРСР у тих подіях.

Метою нашого дослідження є аналіз військового конфлікту в Афганістані (1979–1989 рр.) як одного із напрямків зовнішньої політики США. Новизна авторського підходу при вирішенні поставленої проблеми полягає в тому, що ми аналізуємо військовий конфлікт в Афганістані як арену боротьби двох наддержав – США та СРСР.

Події першого десятиліття ХХІ ст. на міжнародній арені свідчать про тривалу боротьбу США за забезпечення своєї гегемонії у світі. Усунення з політичної карти другого полюсу сили в особі СРСР відкрило перед американським урядом нові можливості з розширення «сфери життєвих інтересів» світової держави [2, с. 22].

З урахуванням масштабів залучення СРСР до афганського конфлікту, кількості використаних спецслужб обох країн, сил і засобів організації діяльності американської розвідки в цьому регіоні, слід зазначити, що військові дії здійснювалися, головним чином, у вигляді таємних операцій стратегічного і тактичного рівнів. Аналіз різноманітних джерел інформації дає підстави стверджувати наступне: в умовах військового конфлікту в Афганістані 1979–1989 рр. розвідка США та їх союзники спланували і реалізували ряд масштабних секретних операцій, до яких можна віднести:

1) операції по збиранню та добуванню розвідувальної інформації про склад військового контингенту СРСР в Афганістані, плани і проведення військових дій;

2) операції, що компрометували зовнішню політику СРСР та її вплив на військово-політичну кризу в Афганістані;

3) операції з добування зразків нового радянського озброєння і військового обладнання [4].

На основі здобутих в Афганістані розвідданих, США організували широкомасштабні операції з метою компрометації радянської зовнішньої політики. Це призвело до погіршення відносин СРСР із розвинутими європейськими країнами, що знайшло відображення у порушенні міжнародних торговельно-економічних і політичних відносин СРСР із зарубіжними країнами (особливо з державами так званого «третього світу»). Основна роль при цьому відводилася пропагандистським і політичним акціям на міжнародній арені з боку США [3, с. 18].

Більшість дослідників наголошують на ролі таємних операцій в Афганістані з боку США та їх союзників, які були спрямовані на політичне та економічне ослаблення СРСР на світовій арені [1, с. 3].

Результатом реалізації Сполученими Штатами зовнішньої стратегії і таємних операцій в Афганістані стало те, що озброєна опозиція перетворилася в силу, здатну вести тривалу партизанську війну. Таке становище могло зберігатися багато років і в умовах економічних труднощів у країні, що сприяло загостренню зовнішньополітичних відносин. Таємні операції як частина всієї зовнішньої політики США 1980-х рр. були спрямовані на послаблення СРСР у регіоні Середнього Сходу, поклали початок поступовому згортанню радянсько-афганських відносин, а потім і їх практично повному припиненню в 1992 р. [5, с. 20].

Таким чином, аналіз дій США та їх союзників в Афганістані свідчить про пріоритет темних розвідувальних операцій, головним завданням яких було послаблення СРСР не лише в цьому регіоні, а і в цілому на Близькому Сході. Можна вважати, що дії американської розвідки наглядно показали слабкість «імперської» зовнішньої політики СРСР та її подальший програв у «холодній війні».

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Афганская ловушка. URL: <http://weandworld.ru> (дата обращения: 25.02.2019).
2. Баженов С. Аннотация книги мемуаров Тома Кэрю «Джихад» – воспоминаний о борьбе британских и американских разведслужб в Афганистане в 1980-е годы против СССР. URL: http://www.duel.ru/200036/?36_7_7 (дата обращения: 25.02.2019).
3. Беннигсен А. Афганистан и мусульмане в СССР // Афганистан: уроки истории. Сборник материалов буржуазной печати. Вып. 1. Ч. 2. – М.: Прогресс, 1990. – С. 5-26.
4. Топорков В.М. К истокам афганской политики США в годы советского военного присутствия в Афганистане. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-istokam-afganskoj-politiki-ssha-v-gody-sovetskogo-voennogo-prisutstviya-v-afganistane> (дата обращения: 25.02.2019).
5. Ляховский А.А., Забродин В.М. Тайны Афганской войны. – М.: Планета, 1991. – 272 с.

БОРОТЬБА ЗОВНІШНЬОЇ МОНГОЛІЇ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І РОЛЬ БАРОНА Р.Ф. ФОН УНГЕРН-ШТЕРНБЕРГА В ПОДІЯХ 1920–1921 рр.

Магомедов Моїсей Курбанович, студент 5 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к.і.н., доц. Л.М. Ямпольська

Здобуття Монголією незалежності було важким процесом, що охоплював кілька століть. Під час цієї боротьби було багато цікавих постатей, які зробили значний внесок у становлення незалежності Монгольської держави, боролися з експансіоністським впливом Китаю на суспільно-політичні та економічні процеси в цій країні. Однією з таких непересічних персоналій є білогвардійський генерал, барон Роман Федорович фон Унгерн-Штернберг¹² – один із очільників Білої армії у громадянській війні в Росії 1917–1921 рр.

Метою нашої доповіді є дослідження національно-визвольних процесів у Монголії в період перебування під владою Китаю, а також визначення ролі барона Р.Ф. фон Унгерн-Штернберга в подіях 1920–1921 рр. у Монголії.

Здійснюючи ретроспективу історичного розвитку Монгольської держави після падіння могутності у XIII–XIV ст., слід з'ясувати причини, які негативно вплинули на її розвиток і призвели до важкого стану на початок XX ст. Важливо відзначити такі тенденції, як оточення Монголії двома могутніми державами – Російською та Цинською імперіями. Після модернізаційних реформ останньої третини XIX ст. до них додалася ще й

¹² Барон **Роман Федорович фон Унгерн-Штернберг** (нім. Nikolai Robert Maximilian Freiherr von Ungern-Sternberg) (29 грудня 1885 р. (10 січня 1886 р.), Грац – 15 вересня 1921 р. Новоніколаєвськ) – генерал, видатний діяч Білого руху на Далекому Сході. Георгіївський кавалер. Автор ідеї реставрації імперії Чингісхана від Тихого океану до Каспію.